

Arviointikertomuksen 2022 vastineet

Kunnanhallitus 07.11.2023

SISÄLLYS

1. Strategiset tavoitteet.....	3
2. Tavoitteiden toteutuminen palvelualueittain 2022	8
3. Taloudelliset sitovat tavoitteet.....	20
4. Konsernijohdolle ja kunnan edustajille asetetut tavoitteet 2022.....	21
5. Koko kuntaa koskevat huomiot	23

1. Strategiset tavoitteet

Strategisia tavoitteita on ollut yhteensä 43 kappaletta, joista:

- Toteutunut yli tavoitteen 5 kpl, 12 %
- Toteutunut 14 kpl, 33%
- Toteutunut osittain, suositellaan tarkastelua 7 kpl, 16%
- Ei ole toteutunut, suositellaan toimenpiteitä 12 kpl, 30%
- Ei mitattu 5 kpl, 9%

1.1. Elinvoimainen kuntaympäristö

Tavoite: Työpaikkojen ja yritysten määrän kasvaa

- Uudet perustetut yritysten tavoite ylitetty 32,9 %
- Luovutettuja yritystontteja vain 3 kpl
- Yhteisöverotulojen kasvu 9,7 (tavoite +20%)

Tavoite: Pohjois-Suomen paras työllisyysaste ja alle 25-vuotiaiden täystyöllisyys

- Työttömyysaste 6,5 % joulukuussa 2022 (tavoite 6%)
- Pitkäaikaistyöttömiä vain 37 henkilöä
- Nuoria työttömiä henkilöä 37 (tavoite alle 30) - suunta oikea
- Työttömien alhaisempi määrä vaikuttanut positiivisesti myös kunnan työmarkkinatuen kustannuksiin

Tavoite: Liminka luontomatkailun kärkikohteeksi Pohjois-Suomessa

- Matkailun Masterplanin toteutumistasaste 50% toteutunut
- Ei koulutusvientiryhmiä, KV-matkailu vielä jäissä

Tavoite: Pohjois-Suomen vetovoimaisin kuntabrändi

- Mittausta ei tehty v. 2021 eikä v. 2022, toteutetaan kolmen vuoden välein

Vastine

Vuonna 2022 on tehty 11 yritystonttivarausta (varausmaksu 1000 €/kpl), mutta luovutettuja yritystontteja on vain 3 kappaletta (nämä toteutuneet vuoden 2021 varauksista, joita oli 6 kappaletta). Varauksia siis tehdään edelleen hyvällä tasolla, mutta valitettavasti ne eivät konkretisoidu rakentamiseksi, kuin harvoissa tapauksissa. Mitään isompaa trendiä (paitsi talouden suhdanne) ei varauksien pohjalta pysty tekemään, koska jokainen yritys harkitsee oman rakennusprojektinsa tapaus- ja tilannekohtaisesti. Koska kunta ei suoraan pysty vaikuttamaan yrityksen rakentamisen aloituspäätökseen, olisikin hyvä miettiä, onko luovutetut yritystontit se oikea mittattava asia, vai olisiko varaussopimusten määrä se mittari, johon kunta pystyy suoraan vaikuttamaan.

Yhteisöverojen kasvu vaihtelee huomattavasti vuositasolla, koska yhteisöveron määrään vaikuttaa mittavasti mm. yritysten tekemät investoinnit ja muut erät, joilla yritys voi vaikuttaa

oman tuloksensa suuruuteen. Yhteisöverotulojen kasvu +20% on melko kunnianhimoinen tavoite vuodesta toiseen, ehkä realistisempi tavoite voisi olla yhteisöverojen kasvu ilman tavoiteprosenttilukua.

Koko vuoden työttömyysasteen keskiarvo on 5,1 %, vaikka joulukuun luku onkin 6,5 %.

1.2. Maankäyttö ja kuntakuva

Tavoite: Riittävä tontti tarjonta asukkaiden ja yritysten tarpeisiin

- Tonttireservi asuntotontit 160 ja yritystontit 55. Tonttitarjonta on erinomainen.

Tavoite: Kuntakeskuksen vetovoima kasvaa - liike-, toimitila- ja asuinrakentamisen kasvattaminen sekä tyhjien liikeilojen väheneminen kuntakeskuksessa

- Asukasmäärän kasvu 49 asukasta/vuosi (tavoite+ 80), alle 5 uudisrakennushanketta. (tavoite yli 5.) Asukasmäärän kasvu vaatisi rakentamista, mutta se on ollut olematonta.

Tavoite: kunnan muuttotase positiivinen

- Muuttotase negatiivinen (nettomuutto - 32 as). Vaatii toimenpiteitä suunnan kääntämiseen.

Vastine

Kunnassa kilpailukykyiset palvelut (esim. päiväkodit, koulut ja terveystalvelut).

Tavoite: Saavutettavuus ja liikenneyhteydet paranevat

- Joukkoliikenteen nousijamäärät 77698 vuonna 2022 (Ei vuoden 2021 tietoja).
- MAL-hanke: Ruutikankaan liittymän rakentaminen
- Lähijunaselvitys hyväksytty ja kaksoisraiteen suunnittelua jatketaan vuonna 2023. Tärkeä hanke, joka vaatii kaikkien yhteistä tahtotilaa ja toimenpiteitä.

Vastine

Toimiva ja kilpailukykyinen (yksityistieautoiluun nähden) joukkoliikenne niin raideliikenteen kuin kumipyöräliikenteen osalta.

1.3. Hyvinvoivat kuntalaiset

Tavoite: Hyvinvointikertomuksen tavoitteiden toteuttaminen, liikunta painopisteenä

- Ei toteutunut - Elintapa-ohjauksessa 70, liikunnan puheeksiottoja 4/vuosi, liikuntaneuvonnassa 4 henkilöä vuodessa

Vastine

Kunnassa on vahvistettu liikuntapaikkarakentamista viime vuosien aikana. Kuntalaisilla on entistä paremmat mahdollisuudet harrastaa monipuolisesti liikuntaa, joka tukee hyvinvointia.

Sähköisiä palveluita on otettu käyttöön, jotka helpottavat kuntalaisten liikuntapaikkojen käyttöä, kuten kuntosaliharrastamista. Työikäisen väestön osalta hyvinvoinnin mittareita ei ole saatavissa. Lasten ja nuorten Haliryhmät ovat aloittaneet toiminnan. Ryhmissä on ollut paljon osallistujia. Yhteistyö järjestöjen kanssa on tiivistynyt ja heidän kanssa järjestetään säännöllisesti yhteisiä tapaamisia.

Tavoite: Osallistumista ja yhteisöllisyyttä tukevat toimintamallit otettu käyttöön

- Osallistuva budjetointi - kuntalaiskyselyllä tuettiin hyvinvointia ja saatiin kuntalaisia aktivoitua kehitykseen mukaan

Vastine

Osallistuva budjetointi toteutettiin ensimmäistä kertaa syksyllä 2022 ja jaossa oli yhteensä 20 022 euroa kuntalaisten erilaisten ideoiden toteuttamiseen. Prosessi käynnistyi elokuussa ja päättyi lokakuun alussa 2022.

Osallistuvan budjetoinnin prosessi on tiivistettynä seuraava: 1) kuntalaiset voivat jättää ideoita sähköisen lomakkeen kautta 2) jätettyjen ideoiden läpikäynti ja toteutushintojen arviointi, 3) kuntalaisäänestys, 4) toteutukseen etenevät ideat ja 5) prosessin arviointi ja jatkokehitys.

Vuonna 2022 osallistuvaan budjetointiin ideoitiin yhteensä 69 erilaista ideaa, joista 31 eteni kuntalaisäänestykseen. Äänestysvaiheessa äänensä jätti osallistuvan budjetoinnin äänestykseen noin 385 liminkalaista ja ääniä jätettiin yhteensä lähes 1000 kpl.

Osallistuvan budjetoinnin prosessi pyrittiin pitämään mahdollisimman avoimena ja kuntalaisviestintään panostettiin. Viestintäkanavina ovat toimineet kunnan verkkosivujen lisäksi kunnan sosiaalisen median kanavat sekä uutiskirjeet. Kuntalaisten ideointia tuettiin kolmella työpajalla, joista yksi järjestettiin Lakeustalolla, yksi Tupoksen koululla ja yksi Teams-yhteydellä. Lisäksi Rantalakeuteen kirjoitettiin asiasta syksyllä 2022 kolumni ja Rantalakeus teki prosessin edetessä kaksi artikkelia lehteensä. Äänestystä mainostettiin myös muun muassa vanhusneuvostolle.

Vuoden 2022 osallistuvan budjetoinnin voitti Ojanperänkankaan/Okkosenrannan kävelyreitti, joka vei kokonaisuudessaan annetun noin 20 000 euron budjetin. Toteutus siirtyi vuoden 2023 puolelle ja toteutuksesta ovat vastanneet liikuntapalvelut yhteistyössä kunnallistekniikan liikelaitoksen kanssa.

Osallistuvan budjetoinnin prosessia arvioitiin yhdessä valtuuston kanssa prosessin päättymisen jälkeen. Prosessi sai pääasiassa hyvin myönteistä palautetta valtuutetuilta ja sen katsottiin tavoittaneen kuntalaisia hyvin. Sen jatkamista kannatettiin yksimielisesti. Kehitysehdotukseksi nostettiin hintakategoriat, joilla voidaan jatkossa taata useamman kuin yhden idean läpimeno. Lisäksi keskusteltiin viestinnän tehostamisesta edelleen. Kuntalaisilta on tullut hyvin myönteistä palautetta ja osallistuva budjetointi on koettu tärkeäksi osallistamisen menetelmäksi. Lisäksi osallistuvan budjetoinnin käyttöönotto on tukenut merkittäväällä tavalla osallisuusohjelman toteutumista.

Tavoite: Liminka tunnetaan monipuolisena kulttuuri-, liikunta- ja tapahtumakuntana

- Limmifest, kesäteatteri, Wanhan ajan jouluToteutunut. Tapahtumien yhteinen kävijämäärä n. 5 000.
- Rantakylän ja Ruutikankaan virkistysalueiden masterplanit edelleen valmistelussa/ päätettävänä. Ruutikankaan kehittäminen ja suunnitelma etenee uuden toimintamallin mukaisesti.
- Uusien lasten, nuorten ja perheiden tapahtumien järjestäminen ei toteutunut (tavoite 2 uutta/vuosi). Nykyiset päätapahtumat (Limmifest ja Äxön-tapahtuma) vievät pitkälti rahoitus- ja henkilöresurssit. Onko järkevää tavoitella uusia tapahtumia, jos olemassa olevat vievät kaikki rahoitus- ja henkilöresurssit?
- Limingan kulttuurin merkkihenkilöiden brändääminen (Ojanperä, Lampi, Tuori ja Krankka) -suunnitelmatyöt aloitettu osittain (Abraham Ojanperän muistokoti ja Vilho Lampi -museo pääsivät mukaan kansalliseen Taiteilijamuseoverkoston. Vilho-Lampi -kulttuurikeskuksen suunnittelu aloitettu)

Vastine

Valitettavasti tapahtumatuotannon resurssit vuodelle 2022 eivät olleet riittävät siihen tapahtumamäärään, mitä tavoiteltiin, mutta järjestetyt tapahtumat saatiin kuitenkin järjestettyä laadukkaasti, kun saapuvilla oleva resurssi jousti ja muista elinvoimapalveluiden henkilöstöstä saatiin apua. Tästä syystä tapahtumatuotantoon esitettiin resurssinlisäystä vuodelle 2023, kun tapahtumatuotanto siirtyisi hyvinvointipalveluihin.

1.4. Talouden tasapaino ja johtaminen

Tavoite: Kuntakonsernin talous on tasapainossa

- Toimintakatteen kasvu $\leq$ verorahoituksen kasvu ei toteutunut
- Investointien tulorahoitus yli 40% toteutui
- Konsernin lainamäärä €/asukas alle koko maan keskiarvon toteutui
- Vuosikate kattaa poistot ei toteutunut.
- Taseessa on ylijäämää toteutui.

Tavoite: Omistajaohjauksella toteutetaan kuntastrategiaa

- Omistajapoliittisen linjausten toteutuminen eteni pääosin suunnitellusti
- Omistajaohjauskeskustelut vähintään 2 x /vuosi toteutui osittain
- Yhtiökohtaisten tavoitteiden toteutuminen toteutui osittain

Vastine

Omistajaohjauskeskusteluja on toteutettu yhtiöiden kanssa vähintään 2 krt/vuosi/yhtiö. Useimpien yhtiöiden kanssa keskusteluja on toteutettu useammin. Omistajapoliittiset linjaukset tulisi päivittää valtuustokauden aikana.

Tavoite: Hyvinvoiva, osaava ja kehityshakuinen henkilöstö

- Sairauspoissaolojen määrä 21,4 pp/tt (tavoite alle 15 pv/tt). Mikä selittää sairauspoissaolojen syyt? Pitäisikö juurisyytä selvittää tarkemmin ja päästä näin vaikuttamaan poissaolojen määrään?
- Keskimääräinen eläköitymisikä yli 63 vuotta (tavoite 64 v)
- Henkilöstökysely tehdään joka toinen vuosi. Kyselyä ei tehty 2022 aikana
- Henkilöstön osaaminen; kehittyminen koulutussuunnitelman mukaisesti/ koulutussuunnitelman toteutuminen - toteutui

Vastine

Syyt poissaoloille ovat moninaiset. Työterveyshuolto on ollut kumppanina selvittelemässä poissaolojen perusteita. Covid -19 on osittain synynä poissaoloihin. Henkilöstön työhyvinvoinnin tukemiseen on lähdetty hakemaan ratkaisuja. Työterveyden palveluvalikkoa on laajennettu matalamman kynnyksen palvelulla. Meidän Stepit -hankkeessa tuetaan osatyökykyisyyttä. Henkilöstön työhyvinvointikysely toteutettiin Kevan kyselynä. Tulosten pohjalta henkilöstön kanssa valitaan kehittämisen kohteet.

Tavoite: Oikea-aikainen, avoin ja monikanavainen viestintä

- Viestintäsuunnitelman päivitys ja käyttöönotto vuoden 2022 aikana
- Jokainen yksikkö viestii toiminnastaan väh. 1 x /viikko. Esimerkiksi liikelaitosten henkilöstön työskentelystä kuvatut videot (kunnon töissä), koulu- ja päiväkotien somejulkaisut mahtavia!
- Kunnan netti- ja intrasivujen uudistus (+ englanninkieliset sivut) saatettiin loppuun vuoden 2022 aikana.
- Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden viestintäosaamisen kehittyminen -USO 2021-2022 hankkeeseen osallistuminen toteutui

Vastine

Viestintäsuunnitelma päivitettiin ja otettiin käyttöön vuonna 2022. Kunnan yksiköiden toiminnasta on viestitty keskimäärin 1 x/viikko, mutta ei jokaisen yksikön toiminnasta. Perusviestintää on kuitenkin ollut selvästi aiempia vuosia enemmän ja laatu on saatu pidettyä hyvällä tasolla.

Netti ja intrauudistus on valmis. Myös englanninkieliset perussivut löytyvät kunnan sivujen alta.

2. Tavoitteiden toteutuminen palvelualueittain 2022

2.1. Konsernipalvelut

Johtaminen, maankäyttö ja omaisuuden hallinta, hallinto- ja henkilöstöpalvelut, yhteistoiminta-osuudet, talouspalvelut, IT-palvelut ja konsernipalveluiden hankkeet

Oy Kiinteistö Lakeustalon taloudellinen tilanne vaatii akuutteja toimenpiteitä. Onko toimenpiteisiin lyhyen ja pitkän tähtäimen suunnitelma?

Vastine

Suunnitelma Lakeustalon akuuteiksi toimenpiteiksi oli Lakeustalon vuokratason nostaminen korkeita kustannuksia vastaavalle tasolle, sekä akuutin rahoitustilanteen parantamiseksi.

Miten velkaantumista hillitään ja taloutta tasapainotetaan tulevina vuosina? Kokonaisuutena konsernipalveluiden talous saavutti sille talousarviossa asetetut tavoitteet.

Vastine

Lähtökohtaisesti talousarvioesitys pyritään laatimaan siten, että talous on tasapainossa ja menojen kasvu ei ole tulojen kasvua nopeampaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vuosittaiset investoinnit pyritään pitämään vuosikatteen tasossa ja menojen kasvua hillitään taloutta tasapainottavilla toimenpiteillä tulojen kasvua vastaavalle tasolle. Tasapainoinen talous edellyttää kunnan johtamisen ja päätöksenteon sitoutumista edellä mainittuihin tavoitteisiin. Vuosien 2024-2026 taloussuunnitelman yhteydessä tehdään suunnittelukaudelle talouden tasapainottamisen suunnitelma. Verotulotason romahtamisen vuoksi tulevina vuosina on edessä noin 1,5 miljoonan euron tasapainottaminen talouteen sekä menoja karsimalla, että tuloja kasvattamalla. Talouden tasapainottamisen ohjelmaa aloitetaan tekemään yhteistyössä viranhaltija- ja päättäjäorganisaatioiden kanssa syksyllä 2023.

Henkilöstön hyvinvointiin on syytä kiinnittää huomiota, koska sairauspoissaolot ovat kasvussa. Onko poissaolojen juurisyyt selvitetty ja tarkasteltu voiko näihin puuttumalla vaikuttaa poissaolojen määrään?

Vastine

Syyt poissaoloille ovat moninaiset. Työterveyshuolto on ollut kumppanina selvittämässä poissaolojen perusteita. Covid -19 on osittain synynä poissaoloihin. Henkilöstön työhyvinvoinnin tukemiseen on lähdetty hakemaan ratkaisuja. Työterveyden palveluvalikkoa on laajennettu matalamman kynnyksen palvelulla. Meidän Stepit -hankkeessa tuetaan osatyökykyisyyttä. Henkilöstön työhyvinvointikysely toteutettiin Kevan kyselynä. Tulosten pohjalta henkilöstön kanssa valitaan kehittämisen kohteet.

Muuttotaseen kääntämiseksi positiiviseksi tarvitaan toimenpiteitä. Olisiko tämä hyvä ottaa yhdeksi aiheeksi johonkin tulevaan seminaariin? Pystyisikö vuokra-asuntoja lisäämällä vaikuttamaan muuttotaseeseen positiivisesti?

Vastine

Kunnan asuntopolitiikan linjana on ollut, että kunta ostaa huoneistoja kerrostalokohteista, mikäli hankkeen käynnistyminen on kiinni kunnan mukaantulosta. Linjaus on koskenut vain kerrostaloja, koska muu asuntomarkkina on toiminut ja hankkeita on lähtenyt käyntiin ilman kunnan mukanaoloa. Limingassa yksityisten vuokra-antajien asuntotarjonta on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina. Vuokra-asuntojen määrän lisääminen joko yksityisten tai kunnan kautta vaikuttaa positiivisesti muuttotaseeseen.

Tonttireservi on hyvä, mutta myynti ja vuokraus ovat maan laajuisesti hyytyneet. Markkinointiin tarvitaan uusia innovatiivisia ideoita ja keinoja. Keksittäisiinkö Suomen kekseliäimmässä kunnassa tähänkin jotakin, mitä muut eivät vielä ole keksineet?

Vastine

Elinvoimapalvelut ja omaisuuden hallinta yhteistyössä ideoivat millaisen markkinoinnin tämän vuoden lopulla voi käynnistää.

Digitalisaation edistämiseksi tehty hyvää työtä!

Vastine

Digitalisaation edistämiseksi toimii Limingassa kunnanjohtajan asettama digikehitysryhmä, jonka tehtävänä on koordinoida kunnan digikehittämistä ja varmistaa, että digikehittäminen on linjassa kuntastrategian kanssa ja toteutetaan kokonaisarkkitehtuurin kautta tarkasteltuna tehokkaalla tavalla. Eri toimialoilla on otettu käyttöön sähköisiä työkaluja ja järjestelmiä sekä kehitetty sähköisiä asiointimahdollisuuksia.

Digikehittämistä on tehty myös hankkeiden kautta, ja Limingan kunta onkin saanut ulkopuolista kehittämisrahoitusta useaan hankkeeseen, mm. Limingan ja Utajärven digiosallisuus-hanke sekä henkilöstön digiosaamisen kehittämisen hanke Digihelppi. Lisäksi kunta on ollut aktiivisena osallisena DigiTyy - Digiturvallinen työkulttuuri ja ympäristö -hankkeessa, Järjestelmät palvelemaan ihmisiä (JäPI)-hankkeessa ja Yhdessä eteenpäin-hankkeessa. Tavoitteena on tehostaa toimintaa, automatisoida rutiineja ja kehittää digiosaamista.

2.2. Elinvoimapalvelut

Elinvoimapalveluihin kuuluvat elinkeino-, matkailun kehittämis-, viestintä-, tapahtuma-, markkinointi-, työllisyys- ja hanketoiminnan palvelut.

- **Maakunnan alhaisin työttömyysaste, hienoa!**
- **Liminka ollut maanlaajuisesti näkyvillä – Radiomainonta, tv-mainonta (Avara Liminka), Suomen kekseliäs kunta.**
- **Millaisia toimenpiteitä on matkailun edistämiseksi tehty/on meneillään? Tavoitteena kunnalla on kuitenkin ollut useita vuosia ollut matkailutoiminnan kehittäminen. Miten Ruutikangas alkaa vaikuttamaan matkailijoiden määrään ja alueen tulokehitykseen positiivisesti? Onko suunniteltu mittareita, miten sen vaikutusta voidaan seurata ja mitata?**
- **Millä kriteereillä ja millä tavalla uusien yritysten määrä on laskettu? Starttirahaa haettu vain 8 yrittäjälle.**
- **Kunnan ydintehtävä ei ole tapahtumien järjestäminen vaan tarjota puitteet niille tahoille, joiden tehtävä se on. Riittävä näkyvyys mahdollisuuksille ja puitteille. Henkilöstöressurssien ja tavoitteiden on syytä olla tasapainossa.**
- **Huomiota on, että 46 % elinvoimaisen kuntaympäristön strategisista tavoitteista on jäänyt toteutumatta**

Vastine

Matkailun saralla on tehty mittava määrä toimenpiteitä vuoden 2022 aikana. VisitLiminka sivuston ja brändin uusiminen aloitettiin 2022 syyspuolella, jonka lisäksi kunnan matkailukortit siirtyivät VisitFinlandin datahubiin, jonka kautta kunnan matkailu on saanut niin seudullista, kotimaista, kuin kansainvälistäkin näkyvyyttä. Lisäksi vuonna 2022 alkanut pyörällä kuuhun -hanke lähti edistämään nyt nousussa olevaa pyöräilymatkailua ja vuoden 2022 aikana saatiinkin jo ensimmäiset "Tervetuloa pyöräilijä" -sertifoidut matkailuyrityksen Liminkaan. Lisäksi verkostotyötä mm. Oulun matkailun kanssa on tiivistetty. Matkailuinfran näkökulmasta vuonna 2022 kehitettiin mm. Abrahamin kulttuuripuiston olosuhteita ja Liminganlahdelle nousi mm. uusi kesäkeittiö ja pyörivä laavu. Limingan kunnan alueella toimivien matkailuyrittäjien kokoontumisia järjestettiin satunnaisesti vuonna 2022, jonka perusteella päätettiin toiminta vakiinnuttaa vuoden 2023 alusta lähtien säännölliseksi.

Ruutikankaan osalta varmistui rahoitus vuonna 2022, mutta varsinaiseen toteukseen päästään vasta vuoden 2023 puolella. Ensimmäiset kunnan kisat ovat vuonna 2024, jotka nekin ovat pitkälti "harjoittelua", joten voidaan todeta, että tuloksia ja Ruutikankaan todellisia vaikutuksia aletaan näkemään vasta vuodesta 2025 eteenpäin. Ruutikankaan takia ja muutenkin matkailun kehittymisen osalta olisi hyvä miettiä koko luontomatkailun tavoitekriteeristö uusiksi, ehkäpä vuodesta 2025 alkaen.

Kunnalla on käytössä kaksikin sähköistä työkalua, joista voidaan seurata vuoden aikana perustettuja ja Liminkaan siirtyneitä yrityksiä. On hyvä huomata, että tällä hetkellä noin kolmannes (n. 35 %) perustetuista uusista yrityksistä tulee kunnan uusyrityspalveluiden kautta ja loput yritykset perustetaan ilman kunnan apua. Perustettavien yritysten lisäksi luvussa on mukana Liminkaan kotipaikkansa siirtäviä yrityksiä. Starttirahaa haetaan vain niissä tapauksissa, joissa yrityksen perustaja on työtön työnhakija, joten starttirahojen ja perustettujen yritysten määrät eivät mitenkään korreloi keskenään.

Tapahtumatuotantoa on nyt pyöritetty elinvoimapalveluissa vuodesta 2018 lähtien. Alkuun resursseja saatiin palkkatuen kautta ja myöhemmin saatiin viestintäasiantuntijan työpanoksesta 20% käyttöön tapahtumatuotantoa varten. Koronan jälkeen on todettu, että Limingan kunnan tapahtumatuotanto on jo niin mittavaa, että siihen varatut henkilöresurssit (20% yhden ihmisen työajasta + satunnaista apua palkkatukityöllistetyn kautta) eivät riitä. Kunnan tapahtumatuotannon periaatteena on ollut vuodesta 2018 lähtien, että kunta järjestää erilaisia tapahtumia yhdessä yhteistyötahojen kanssa ja pyrkii jollakin aikavälillä siirtämään tuotannon kokonaan yhteistyökumppanin hoidettavaksi. Vaikka tapahtumat ovatkin yhteistyökumppanin järjestämiä, on kunta niissä (pääsääntöisesti) aina jotenkin mukana (varsinkin isommat tapahtumat). Vaikka kunta on tapahtumissa vain apuna, jää kunnan vastuulle mm. viranomaislupien haku ja pelastussuunnitelmien teko (tai järjestäjän auttaminen näissä), yhteyskanavana toimiminen mm. ensiapupisteen ja kahvilapalveluiden osalta. Lisäksi liikenteen ohjauksessa ja järjestysmiehissä tapahtumajärjestäjät tarvitsevat usein apua. Kunnan vastuulla on myös tapahtumatilojen varaaminen ja ylläpito (kulttuuripuiston roska- ja wc-palvelut, Lakeustalon salin matotus, kahvilapalveluiden järjestäminen Sarvela saliin ja kulttuuripuistoon, jne.). Kunta tarjoaa apua myös tapahtumamarkkinoinnissa ja viestinnässä ja muissa tapahtumatuotannon tukipalveluissa. Kunnan tapahtumatuotanto on vastannut yhteistyössä muiden kunnan yksiköiden kanssa myös ns. teemaviikkojen sisällöstä (esim. vanhusten viikko, pyöräilyviikko, liikenneturvaviikko, jne.).

2.3 Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut koostuu varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluista, lukiosta, nuorisopalveluista, vapaasta sivistystyöstä sekä kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-aikapalveluista.

- Kulut ylittävät 1,4 milj. euroa. Talousarvio ylittyi ensimmäisen kerran varhaiskasvatuspalveluissa nykyisen sivistysjohdon aikana.
- Palvelualueella paljon koulunkäynnin haasteita, opiskelun tuen tarve kasvanut myös lukiossa. Miten haasteisiin on vastattu?
- Hali-hanke erinomainen toimintamalli – vastannut kuntastrategian tavoitteeseen.
- Kirjastossa lainausennätys (22,75 lainaa/asukas), jolla sijoitetaan koko maassa kärkisijoille.
- Kuntalaisilla on hyvät ja edulliset mahdollisuudet harrastaa monipuolisesti (mm. Krankka-areena, lähiliikuntapaikat, kuntosalit ym.)
- Miten muilla tavoin hyvinvointiin on panostettu? Hyvinvointiin liittyvien strategisten tavoitteiden osalta 40% tavoitteista ei ole toteutunut ja 20 % ei ole mitattu. Mitä toimenpiteitä tavoitteiden toteutumiseksi jatkossa tehdään? Onko mittarit asetettu tarkoituksenmukaisesti?
- Haasteena on ollut valtakunnallinen työntekijäpula. Miten näkynyt Limingassa ja mitä toimenpiteitä työnantajakuvan huokuttelevuuden eteen on tehty?
- Henkilökunnalla on todettu olevan uupumusta. Mistä uupumus johtuu ja miten sitä ennaltaehkäistään?

Vastine

Sivistyspalveluiden vuoden 2022 talousarvioylityksen syitä on avattu kuntajohdolle sekä hallituksessa että valtuustossa lisätalousarvioon liittyen. Vuosi on ollut toiminnan ja talouden kannalta haastava sivistys- ja hyvinvointipalveluissa. Koronan myötä henkilökunnan sairauspoissaolot ovat kasvaneet keväällä 2022, ja myös syksyllä 2022 poissaolot ovat olleet tavallista suuremmat, mikä on lisännyt sijaiskuluja. Sivistyspalveluiden henkilöstön poissaolopäivät ovat kasvaneet vuodesta 2021 vuoteen 2022 60,10 % eli 6 098 päivästä 9 763 päivään.

Lasten, nuorten ja perheiden tuen tarve on myös lisääntynyt koronan jälkimainingeissa. Tämä on lisännyt monenlaista tuen tarvetta, esimerkiksi ohjaajatuon ja tukiopetuksen. Varhaiskasvatusta koskevat lainsäädännölliset muutokset ovat vähentäneet varhaiskasvatuksen tuloja ja lisänneet menoja. Varhaiskasvatuksen vuoden 2022 toimintakatteen ylitys oli lähes 800 000 euroa. Perusopetuksen henkilöstökulut ovat ylittyneet 430 215 eurolla. Hyvinvointipalveluiden talousarvio on myös ylittynyt noin 200 000 eurolla. Ylitys johtuu toimintakulujen noin 100 000 euron ylityksestä ja tulojen jäämisestä noin 100 000 alle talousarvion.

Subjekttiivisen varhaiskasvatusoikeuden toteutuminen on lisännyt varhaiskasvatuspaikkojen kysyntää. On jouduttu hankkimaan lisätilaa ryhmille ja lisäämään palveluseteleitä. Nämä ovat kasvattaneet varhaiskasvatuksen henkilöstö- ja palvelusetelikuluja sekä vuokra-, ruoka- ja siivouskuluja. Varhaiskasvatusmaksuihin liittyen vanhempien tuloarvoja nostettiin lainsäädännöllä 1.8.2022. Entistä suuremmilla tuloilla saa entistä pienemmät asiakasmaksut, mikä on pienentänyt varhaiskasvatuspalveluiden tulokertymää.

Varhaiskasvatuksen palvelusetelikuluja kasvattaa palvelusetelisääntökirjan muutos 1.8.2022 lähtien. Viidentoista päivän palvelusopimuksesta maksetaan yksityiselle toimijalle kokoaikainen palveluseteli 0,75 sijaan seudun toimintamallin mukaisesti.

Oppimisen tuen tarpeeseen kytkeytyy hyvin voimakkaasti lapsen ja nuoren hyvinvointi. Vuoden 2022 lopulla hyväksytyssä Limingan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa on tarkasteltu ajankohtaisia, lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä haasteita. Jos mieli ja jaksaminen kuormittuu, se heijastuu hyvin nopeasti oppimiseen. Näinä päivinä on noussut kolme ilmiötä, johon on panostettu ensisijaisesti perusopetuksessa. Nämä ovat koulupoissaolot ja -pudokkuus, koulukiusaaminen ja mielenterveyden haasteet.

Perusopetuksessa kouluikäymättömyys ja oppilaiden poissaolot ovat lisääntyneet niin valtakunnallisesti kuin myös paikallisesti Limingassa. Koulupoissaolojen kasvu on vaikeuttanut koulunkäyntiä ja tuonut haasteita opintojen etenemiselle. Limingassa on oppilaista, joilla voi olla satoja poissaolotunteja ja oppilaita, joiden on mahdotonta edes tulla koulurakennukseen. Vaikka näiden oppilaiden määrä ei ole suuri, yksittäisen nuoren elämälle tällaisella koulupudokkuudella voi olla hyvin merkittävät seuraukset.

Limingan kunta on ollut mukana valtakunnallisessa Sitouttavan kouluyhteisötyön hankkeessa 2021–2023. Hankkeen aikana Limingassa on toiminut kouluvalmentaja, joka on ollut nuoren ja perheen tukena niin kotona kuin koulussa. Liminkaan on myös perustettu uusi LUOTO-pienryhmä hankerahoituksen turvin. Toiminnan suunnittelu alkoi syksyllä 2022 ja ryhmä aloitti toimintansa syyslukukauden 2023 alussa erillistiloissa. Ryhmälle haettiin tarkoituksella tilaa, joka ei ole koulun yhteydessä. Tavoitteena on saada niin oppilaita kuin huoltajiaakin sitoutumaan perusopetukseen ja saada oppilaat palaamaan kouluun mahdollisuuksien mukaan. Ryhmässä panostetaan oppilaiden monialaiseen tukeen.

Koulukiusaaminen on ilmiönä haastava ja hyvin haavoittava. Limingan kiusaamisen vastaiset toimintamallit ovat olleet hyviä. Toimintaa ja käytänteitä haluttiin kuitenkin vielä tarkentaa ja yhtenäistää kaikkien koulujen osalta. Vuoden 2022 aikana työstettiin uusi Limingan koulujen kiusaamisen vastainen malli, joka hyväksyttiin sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa 21.3.2023. Toimintamallin perustana on yhtenäinen, vaiheittainen puuttuminen kiusaamiseen. Tärkeä osa kiusaamisen vastaista työtä on oppilaiden tukeminen opiskeluhuollon keinoin. Toimintamalliin on myös koottu ohjeita oppilaille, huoltajille ja henkilöstölle.

Monenlaiset ahdistuneisuuteen ja masentuneisuuteen liittyvät haasteet ovat lisääntyneet viime vuosina. Opettajat kokevat ajanpuutetta ja jopa osaamattomuutta tukea näitä nuoria opetuksen rinnalla. Usein ahdistuneisuuden tunnetilat ryöpsähtävät oppitunnin aikana tai välitunnilla, ja tunneilla läsnäolo on haastavaa. Liminka on saanut lisää kuraattoriresurssia, jolla pyritään vastaamaan tähän haasteeseen. Lisäksi oppilaille tarjotaan hyvinkin yksilöllisiä tukikeinoja oppilaiden tarpeiden mukaan. Tällaisia ovat esimerkiksi oman opiskelu- tai rauhoittumistilan tarjoaminen, jos tilat antavat myöten, tai hiljainen välituntitoiminta, johon oppilas voi tulla viettämään rauhallisempaa välituntia. Näiden kolmen ilmiön lisäksi oppilaita toki tuetaan hyvin laajasti erilaisin opiskeluhuollon keinoin.

Lähtökohta Limingan lukion hyvinvointityössä on osallisuuden vahvistaminen ja opiskelijoiden kiinnittyminen lukioyhteisöön. Limingan lukiossa toimii opiskelijoiden tiimilukio, jossa jokainen opiskelija on jonkun opiskelijatiimin jäsen. Opiskelijatiimit suunnittelevat ja toteuttavat opettajaohjaajan kanssa viihtyvyyden ja hyvinvoinnin parantamiseen liittyviä toimintoja. Parhaimmillaan tiimilukiotoiminnalla ehkäistään monia mielenterveyden haasteita, esim. kiusaamista, koulupudokkuutta, masentuneisuuden tunteita ja yksinäisyyttä.

Limingan lukiossa on kohtuulliset resurssit opinto-ohjauksessa ja erityisopetuksessa. Kyseisiä palveluita on toteutettu osin hankerahoituksella. Uuden hallituksen leikkauslistalla on vilahtanut ministeriöiden erityisavustusten leikkaukset. Jos tämä toteutuu ja hankerahaa koulutukseen ei ole enää haettavissa, lukiokoulutuksen palkkaresurssia tulee kasvattaa siten, että olemassa oleva henkilöresurssi saadaan turvattua. Tietoa opiskelijoiden hyvinvointiin liittyen kerätään vuosittaisten koulukohtaisten kyselyiden perusteella. Valtakunnallisten tiedonkeruiden, kuten THL:n kouluterveyskyselyn, informaatiota hyödynnetään myös hyvinvointityössä. Yksilöllistä opiskeluhuoltoa toteutetaan moniammatillisen verkoston kanssa, ja henkilökunta on sitoutunut yksilöllisiin opetusjärjestelyihin. Tästä on tullut positiivista palautetta yhteistyöverkostoista.

HaLi-Harrastava Liminka -toimintaa on toteutettu pilotointikeväästä 2021 alkaen. Toimintamallia on kehitetty useampi hankekausi ja sitä on juurrutettu pysyväksi käytännöksi. HaLi-harrastustoiminta tukee Limingan kuntastrategian tavoitteita tuomalla hyvinvointia lasten ja nuorten arkeen tarjoamalla perusopetusikäisille mieluisan, maksuttoman, vapaaehtoisen harrastuksen välittömästi koulupäivän jälkeen. HaLi-toiminta linkittyy kuntastrategian tavoitteeseen, että jokaisella lapsella on vähintään yksi mieluinen harrastus ja kaveri. Kuluneena kautena ilmoittautumiseen lisättiin mahdollisuus esittää harrastuskaveritoive, mikä lisäsi harrastukseen sitoutumista. HaLi:n tavoitteita on viety eteenpäin myös osana Lapsiystävällinen kunta -toimintaa. Tavoitteet päivitettiin uuden hankkeen mukaisiksi huhtikuussa 2023.

Lukuvuodelle 2022 – 2023 asetetut tavoitteet saavutettiin. Oppilaiden toiveita on kuultu lukuvuoden aikana harrastustoivekyselyillä, keskusteluilla, palautelaatikoilla sekä HaLi- uutisten muodossa. Lisäksi lukuvuoden kestävät HaLi-harrastusryhmät saivat rinnalleen paljon toivotut HaLi-lyhytkurssit. Suurin uudistus kaudella oli sähköisen ilmoittautumisjärjestelmän Hellewin käyttöönotto, mikä joustavoitti toimintaa. Lukuvuonna vakiinnutettiin aiempien kausien hyviksi koettuja toimintatapoja, kuten lukujärjestysten ja koulukuljetusten aikataulutusten synkronointia, vahvistettiin iltapäivätoiminnan ja HaLi-toiminnan yhteistyötä. Harrastusverkosto vahvistui uusilla toimijoilla ja etsivällä verkostolla, joka luo pohjan harrastuspolun kaltaiselle jatkuvuudelle.

Yhdenvertaisuuteen, saavutettavuuteen ja esteettömyyteen asetettu tavoite toteutui. HaLi-harrastustoimintaa kohdistettiin myös heikoimmassa asemassa oleville lapsille (vähävaraisuus, monikkoperheet, sosiaaliset haasteet). Tämä vahvistui sähköisen ilmoittautumisjärjestelmän sekä etsivän harrastustoiminnan verkoston perustamisen myötä. Merkittävä havainto oli pidentetyn oppivelvollisuuden (pop) oppilaiden innokas osallistuminen ryhmiin. Tarjonnassa oli kohdennettua harrastustoimintaa pop-luokkien oppilaille, mutta tarjottiin myös mahdollisuutta osallistua muuhun tarjolla olevaan toimintaan. Usea lapsi oli löytänyt mieluisan harrastuksen koulun tarjonnasta. Tarvittaessa harrastajalla oli mahdollisuus myös hankkeen kustantamaan avustajaan.

Mittarina oli, että toimintaan osallistuu 45 % liminkalaisista perusopetusikäisistä. Lukuvuonna 2022–23 Hellewiin teki ilmoittautumisen 918 innokasta harrastajaa. Lisäksi HaLi-lyhytkursseille ilmoittautui 152 oppilasta. Yhteensä ilmoittautumisia oli 1070 eli 48,6 % oppilaista osallistui toimintaan. HaLi-toiminta sai myös paljon näkyvyyttä seuraavilla kanavilla: Rantalakeus, Maa-seudun tulevaisuus, Kuntaliitto, Harrastamisen Suomen mallin valtakunnallinen verkosto, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto. Lisäksi Limingan mallia tutkittiin kahdessa eri tutkimuksessa, Koulutuksen arviointikeskuksen eli Karvin arvioinnissa ja OAMK-opinnäytetyössä.

Tiedettiin, että syksyllä 2022 on runsaasti tarvetta ammattitaitoisille varhaiskasvatuksen osajille ja vakinaisia työpaikkoja oli tulossa paljon auki. Rekrytointia itsessään pitäisi saada houkuttelevammaksi ja kiinnostavammaksi. Tavoitteena oli, että saataisiin paljon hakijoita liikkeelle; hakemaan juuri Liminkaan varhaiskasvatuksen pariin töihin ja saataisiin palkattua päteviä työntekijöitä. Haluttiin myös tuoda positiivista näkyvyyttä varhaiskasvatuksen työstä ja nostaa työn tärkeyttä ja merkityksellisyyttä esille. Varhaiskasvatuksen työssä on paljon hyvää, joka on ollut jäämässä negatiivisen julkisuuskuvan alle.

"Limingan kunta vastaa varhaiskasvatuksen rekrytointihaasteeseen pussillisella poppaskonsteja! Sadun Maija Poppänen on melkoinen persoona, mutta ennen kaikkea aivan erinomainen lasten kanssa. Poppaskonsteja-kampanja ammentaa iloa ja väriä rekrytointiprosessiin."

Asiaa lähdettiin miettimään moniammatillisen työryhmän kautta; varhaiskasvatuksen työntekijöitä ja johtoa sekä harjoittelijoita, kunnan hallintojohtaja ja viestintä- ja tapahtuma-asiantuntija.

Tarvittiin houkutteleva rekrytointi ja sen ympärille rakennettu teema. Idea Maija Poppasesta ja Poppaskonsteista tuli kunnan omalta viestintä- ja tapahtuma-asiantuntijalta. Teema herätti runsaasti keskustelua puolesta ja vastaan. Päädyttiin kuitenkin valitsemaan Poppänen-teema ja alettiin miettiä, miten rekrytoinnin kokonaisuutta uudistetaan.

Teemaan ja rekrytointiin liitettiin uudenlaiset tekstit sekä Sydämeltäsi Poppänen? -kuva rekrytointi-ilmoituksiin, My Day -videot ja -tekstit, jossa varhaiskasvatuksen rautaiset ammattilaiset kertovat omasta työpäivästään, Poppaskonsteja-sivu kunnan varhaiskasvatuksen nettisivuille, hakuajana pidetty info Limingan varhaiskasvatuksesta sekä tietenkin myös täysin erilainen työhaastattelutilanne.

Prosessi itsessään sai ajattelemaan rekrytointia ja työhakijoita sekä koko alaa uudesta näkökulmasta. Prosessin aikana pedagogiikka, ammattitaito ja osaaminen nousivat keskiöön. Haastattelutilanteessa haastateltavat ja haastattelijat heittäytyivät Poppas-tunnelmaan, ja sitä taitoa kaikki alan ammattilaiset tarvitsevat työssään lasten kanssa.

Kampanja sai runsaasti kiinnostusta ja kehuja somessa ja jopa paikallislehdessä oltiin kiinnostuneita ja sinne tehtiin juttu. Varhaiskasvatusjohtajan somevideo teemaan liittyen sai myös huomiota. Hakemuksia tuli todella paljon eteläistä Suomea myöten ja saatiin palkattua huippu-tyyppejä Liminkaan töihin! Rekrytointeja on jatkettu tällä teemalla. Varhaiskasvatuksen väki oppi paljon itsestään ja vakan ammattiryhmistä ja saatiin uusi tapa toimia ja tehdä työtä näkyväksi.

Euroopassa ja koko maailmassa on tapahtunut ikäviä asioita, jotka ovat rapauttaneet kaikkien ihmisten, kuten myös Limingan sivistyspalveluiden henkilöstön hyvinvointia. Koronapandemian tuomat lasten ja nuorten hyvinvointi- ja oppimishaasteet ovat lisänneet työntekijöiden työmäärää ja edelleen uupumusta. Keskellä Eurooppaa riehuva sota on tuonut pelkoa ja toivottomuutta niin lasten kuin aikuistenkin maailmaan. Erityisen kovasti sota on koskettanut meitä suomalaisia, joilla on melkein jokaisessa perheessä kokemusta hyökkäyssodan aloittaneesta naapurimaastamme. Ilmastomuutoksen virittämät dystopiat murentavat lasten ja nuorten tulevaisuudenuskoa. Sodasta johtuva inflaatio ja elämän kallistuminen näkyvät erityisesti vähävaraisten

perheiden toimeentulossa. Kaikki tämä konkretisoituu lasten ja nuorten mielenterveyden haasteina ja ahdistuneisuutena, mikä näkyy edelleen henkilökunnan uupumisena.

Henkilökunnan uupumusta on pyritty ehkäisemään panostamalla oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointiin. Opetusryhmäkokoja on pienennetty, ohjaajapalvelua on järjestetty lasten ja nuorten tueksi, hanketoimintaa on suunnattu erityisesti hyvinvoinnin tueksi. Näistä mainittakoon kouluvalmentajien palkkaaminen koulua käymättömien tueksi ja lukion opiskelijoiden hyvinvointia vahvistamaan. Vaativan erityisen tuen ryhmiä on tehostettu ja erityisen tuen henkilöresurssia on lisätty hankeressurssilla. Riittämätöntä koulupsykologipalvelua on järjestetty ostamalla yksityistä palvelua. HaLi-harrastustoiminnalla on saatu lapsia ja nuoria harrastusten pariin ja löytämään kavereita. Perusopetukseen on laadittu hyvinvointipolku, joka nivoo hyvinvointioppimista eri oppiaineisiin. Lukion hyvinvoinnin vuosikello konkretisoi hyvinvointitoimintaa lukiossa. Erilaisilla, liikkumista edistävillä tempauksilla ja välituntiliikunnalla on pyritty lisäämään oppilaiden hyvinvointia.

Myös suoraan henkilöstölle on toteutettu hyvinvointitoimenpiteitä. Keväällä 2022 haettiin OAJ:n hyvinvointirahaston tukea opetushenkilökunnalle. Saadulla resurssilla on järjestetty opettajille ja rehtoreille hyvinvointiwebinaareja, esityksiä ja toteutettu coaching-ryhmiä. Vertaisryhmissä opettajat ja rehtorit ovat saaneet valmentajan ohjauksessa käsitellä työtään ja sen haasteita, iloja ja suruja.

Kunnassa toimii vakinainen mentoriopettaja opettajien tukena. Hankerahalla hänelle saatiin kaksi mentoriopettajakollegaa, joten jokaisella peruskoululla on ollut oma mentoriopettaja. Kunnan henkilöstöeduilla, kuten Smartum-kortilla, henkilöstön virkistysrahalla ja kunnan tarjoamalla liikuntaryhmillä ja -aktiviteeteillä on vahvistettu henkilöstön hyvinvointia. Opetushenkilökunnalta on pyritty vähentämään kaikkea ylimääräistä, kuten ei-velvoittavat kyselyt, tutkimukset ja kehittämishankkeet. Henkilökunnan hyvinvoinnin vahvistaminen on jatkunut myös vuonna 2023.

2.4 Perusturvapalvelut

- Sosiaalipalvelut: perhesosiaalityö, lastensuojelu, työikäisten sosiaalityö, päihdehuolto, erityisryhmien (vammais- ja kehitysvamma palvelut) ja iäkkäiden sosiaalityö, perheoikeudelliset palvelut
  - Terveystuon vastuualue: Terveystuon, terveyskeskuksen vastaanotto, kuntoutus, suunterveydenhuolto, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, terveyskeskuksen vuodeosasto ja mielenterveyspalvelut ja erikoissairaanhoido
  - Vanhuspalvelut
- Limingan terveyskeskuksen oli valinnut 460 ulkopaikkakuntalaista ja toisen kunnan oli valinnut 58 liminkalaista. Vaikuttanut positiivisesti kunnan tuloihin. Myös kunnan saamat Covid19-korvaukset vaikuttivat toteumaan.
  - Budjetti ylittyi 1,75 miljoonaa.
  - Kunta valmistautui perusturvapalveluiden siirtymiseen hyvinvointialueen alaisuuteen.

Vastine

Vuoden 2023 aikana seurannan aikataulua on tihennetty ja mm. osavuosisikatsaukset annetaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle neljännesvuosittain aiemmin kolmannesvuosittain -aikataulun sijaan. Lisäksi talousarvion seurannan osalta on ohjeistettu, että mahdolliset talousarvion ylitysennusteet tulee tuoda kunnanhallitukselle ja valtuustolle välittömästi tiedoksi/päätettäväksi. Tätä ennen hallintokunnan täytyy kuitenkin tehdä arviointi mahdollisista korjaavista toimenpiteistä ja yrittää ensisijaisesti päästä talousarvion mukaisiin tavoitteisiin taloutta tasapainottavilla toimenpiteillä.

2.5. Liikelaitokset

Liikelaitoksiin kuuluvat kunnallistekniikka liikelaitos sekä ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelujen liikelaitos. Kunnallistekniikka liikelaitoksen tehtävänä on omistajan linjauksen mukaisesti rakentaa, suunnitella, kehittää ja ylläpitää liikenneväylät, puisto- ja muut yleiset alueet, luontoharrastuskohteet ja ulkoliikuntapaikat sekä tuottaa paikkatietopalveluja. Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelujen liikelaitoksen toiminta-ajatuksena on tuottaa kunnan eri toimipaikkojen ja asiakasryhmien tarvitsemat ruoka-, puhtaus- ja tilapalvelut taloudellisesti sekä asiakkaan toiminta ja tarpeet huomioiden.

- **Paljonko on teiden kunnossapitoon ja korjaukseen käytetty summa vuonna 2022 prosentteina verrattuna kokonaistarpeeseen (katuinventoinnin tulos)? Onko olemassa suunnitelma koko kuntoinvennoinnin kattava, pitkän tähtäimen korjaussuunnitelma ja aikataulu?**
- **Näyttävät puistot mm. juuret Limingassa -puisto tuo hyvää kuntakuva!**
- **Digitaalinen fluent -kunnossapidon seurantajärjestelmä käytössä mm. katujen talvihoidossa. On tosi hyvä palvelu ja siitä olisi hyvä tiedottaa laajemmin, jotta kuntalaiset osaisivat hyödyntää sitä paremmin.**
- **Kouluruokailua on kehitetty mm. osallistuvan kouluruoan maistelutilaisuus, jonka johdosta on lisätty mm. toiveruokapäivä.**

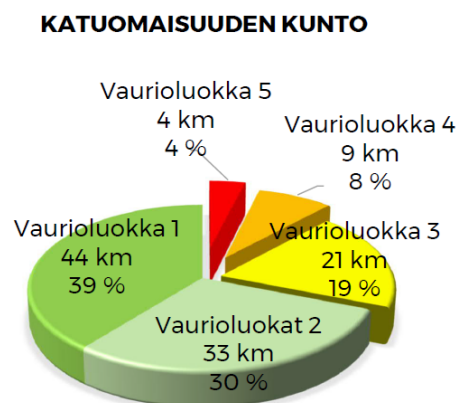
Vastine

Katuja peruskorjataan tämänhetkisen 3-vuotissuunnitelman ja määrärahojen mukaan vuosittain n. 0,5-1 kilometriä. Valaisemattomia katuja on vielä jäljellä noin 10 kilometriä. Katuinventointi toteutettiin vuonna 2021, jonka mukaan Limingassa on kunnostustarpeessa olevaa katuomaisuutta 34 km (Kuva 1.). Kustannusarvio korjaamiseen on vaurioluokittain yhteensä 7 150 000 € vuoden 2021 hintatasolla (Kuva2.). Hintatason muutos tähän päivään tulee huomioida.

12 % (13 km) ei täytä liikennetarpeen edellyttämää tyydyttävää kuntoa

31 % (34 km) katuomaisuudesta on kunnostustarpeessa

69 % (77 km) katuomaisuudesta on hyväkuntoisia

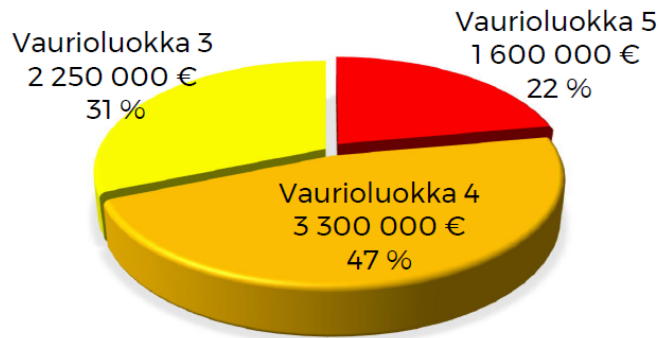
Kuva 1. Katuomaisuuden kunto.

Vaurioluokka 3: vaatii kevyttä saneerausta. Vaurioluokka 4: vaatii saneerausta, katu huonokuntoinen.

Vaurioluokka 5: vaatii uudelleen rakentamisen, katu erittäin huonokuntoinen

Katualueiden kunnossapitoon on käytetty vuonna 2022 n. 470 000 € (6,6 %) ja korjaukseen Katujen ja alueiden kunnostamisinvestointeja 580 000 €, joka vastaa 8,1 % osuutta katuomaisuuden korjaus-velasta.

KUSTANNUSARVIO VAURIOLUOKITTAIN

Kuva 2. Kustannusarvio vaurioluokittain v.2021.

Kunnan investointiohjelma on laadittu kolmelle vuodelle. Katujen ja alueiden kunnostamiseen varattu raha jaetaan kuivatuksen, valaistuksen sekä päällystyksen ja peruskorjauskohteiden kesken. Kävelyn- ja pyöräilyn väylille sekä ennakoivaan katusuunnitteluun varataan osuus tästä rahasta. Investointiohjelmassa huomioidaan kadun vaurioluokka sekä liikennemäärät.

Taficommin avustukset Kävelyn- ja pyöräilyn väylien kehittämiseen ja kunnostamiseen saadut avustukset ovat tärkeitä, jotta katuomaisuuden kuntoa saadaan paremmaksi, näille kohteille haetaan erillistä investointirahoitusta.

Katujen ja liikuntapaikkojen kunnossapidosta ja sen seurattavuudesta löytyy aika kattava tietopaketti kunnan nettisivuilta. Liikelaitos lisää jatkossa tiedottamista sovelluksen mahdollisuuksista kunnan tiedotuskanavissa ja pyrkii tekemään sitä ajanmukaisemmin.

Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalveluiden liikelaitos on osallistanut lapsia ja nuoria vuoden 2022 aikana kouluruoan kehittämistyöhön kouluruokakyselyn ja maistelutilaisuuden avulla. Ruokalista julkaisuiden tekemiseen someen on osallistettu Limingan kunnan kouluja ja päiväkoteja, koulu- ja päiväkotiruoan ympärille on saatu lisää positiivista virettä.

3. Taloudelliset sitovat tavoitteet

Talousarvio 2022

Konsernipalvelut

Perusturvapalvelut

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Elinvoimapalvelut

Tilintarkastus / Tarkastustoimi

Tavoitteen toteutumisen arviointi

Talousarviota parempi 0,3 milj. euroa

Talousarviota parempi 7 tuhatta euroa

Talousarviota parempi 0,3 milj. euroa

Talousarviota parempi 0,1 milj. euroa

Talousarviota parempi 9 tuhatta euroa

Vastine

Taloudellinen tulos muodostui kaikilla hallinnonaloilla tavoiteltua paremmaksi. Kiitos henkilöstölle!

4. Konsernijohdolle ja kunnan edustajille asetetut tavoitteet 2022

Valtuuston asettamat tavoitteet	Tavoitteen toteutumisen arviointi
Toimintatuotot/toimintamenot % > 30	27,6 %, lähes tavoitteen mukainen
Vuosikate/Poistot % > 100	89,5 %, ei toteutunut
Omavaraisuusaste % > 50	44,1 %, ei toteutunut
Suht. velkaantuneisuus % < 60	72,1 %, ei toteutunut
Lainamäärä €/asukas < 4 000	4928€/asukas, ei toteutunut

Limingan Vesihuolto Oy

- Tilikauden tulos + - toteutui
- Toiminnan tuotot / toiminnan kulut > - toteutui
- Investointien tulorahoitus > 80 - ei toteutunut
- Omavaraisuus-aste % > 50 - toteutui
- Sijoitetun pääoman tuotto % > 2 - toteutui,
- Vesihuollon maksujen taso valtakunnallisen keskitason alapuolella - toteutui
- Vesijohtoveden laatu ja toimitusvarmuus 100 % - toteutui
- Veden kulutusmäärä / asukas vähenee - toteutui

Limingan Asunnot Oy

- Tilikauden tulos + - ei toteutunut
- Omavaraisuusaste % > 50 - toteutui
- Sijoitetun pääoman tuotto % > 2 - ei toteutunut
- Vuokra-asuntojen vuokrausaste % > 95 - ei toteutunut
- Tyhjillään olevien asuntojen määrä % < 2 - ei toteutunut
- Vuokra-asuntojen kysyntä suhteessa tarjontaan: Ara-indeksin mukaan asunnoissa lievää ylitarjontaa
- Kiinteistöjen kunto ja korjaustarpeet arvioitu kuntoarvioiden ja PTS:n pohjalta
- Korjausinvestoinneissa keskitytty välttämättömiin huoltokorjauksiin ja huoneistoremontteihin
- Vuokrataso on seudullisesti kilpailukykyinen

Limingan Kehitys Oy

- Tilikauden tulos+ - ei toteutunut
- Omavaraisuusaste % > 50 – toteutui

Kiinteistö Oy Lakeustalo

- Tilikauden tulos + - ei toteutunut
- Omavaraisuusaste % > 50 - ei toteutunut
- Sijoitetun pääoman tuotto % > 2 – ei toteutunut
- Tilojen vuokrausaste % > 95 - toteutui

Kiinteistö Oy Limingan Vanamo

- Tilikauden tulos + ei toteutunut
- Omavaraisuusaste % > 50 - toteutui
- Sijoitetun pääoman tuotto % > 2 - ei toteutunut

Vastine

Merkittävimmät kunnan konserniyhtiöistä ovat Limingan Vesihuolto Oy ja Limingan Asunnot Oy, joiden osalta tavoitteet toteutuivat pääosin. Muiden yhtiöiden osalta on syytä tarkastella jatkossa mm. hinnoittelua sekä tavoitteiden realistisuutta.

5. Koko kuntaa koskevat huomiot

Perusturvapalveluiden osalta tuli 1,750 M€ talousarvion ylitys. Minkälaisilla toimenpiteillä tällaiset ylitykset yleensäkin saataisiin huomioitua aikaisemmin? Onko huomioinnin osalta tehty korjaavia toimenpiteitä käsittelyprosessiin ja jos on, niin mitä?

Vastine

Vuoden 2023 aikana seurannan aikataulua on tihennetty ja mm. osavuosisikatsaukset annetaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle neljännesvuosittain aiemmin kolmannesvuosittain -aikataulun sijaan. Lisäksi talousarvion seurannan osalta on ohjeistettu, että mahdolliset talousarvion ylityssennusteet tulee tuoda kunnanhallitukselle ja valtuustolle välittömästi tiedoksi/päätettäväksi. Tätä ennen hallintokunnan täytyy kuitenkin tehdä arviointi mahdollisista korjaavista toimenpiteistä ja yrittää ensisijaisesti päästä talousarvion mukaisiin tavoitteisiin taloutta tasapainottavilla toimenpiteillä.

Kiinteistö Oy Lakeustalon taloudellinen tilanne vaatii akuutteja toimenpiteitä. Mitä toimenpiteitä on suunniteltu? Minkälaiset vaikutukset suunnitelluilla toimenpiteillä on arvioitu olevan?

Vastine

Suunnitelma Lakeustalon akuuteiksi toimenpiteiksi oli Lakeustalon vuokratason nostaminen kohonneita kustannuksia vastaavalle tasolle, sekä akuutin rahoitustilanteen parantamiseksi Lakeustalon hallitus pyysi yhtiölle kunnalta miljoonan euron pääomaehtoista lainaa. Vuokratason korottaminen etenee syksyllä 2023 mutta EU:n valtiontukisäännöksiä johdosta (markkinaehtoisen yhtiön pääomittaminen) omistajaohjaus ei ole tukenut yhtiön pääomittamista. Vuoden 2023 aikana selvitetään Lakeustalo -kiinteistön myymistä toissijaisena vaihtoehtona tilanteen ratkaisemiseksi. Mikäli myynti ei toteudu, tulee omistajaohjauksella löytää ratkaisu yhtiön akuuttiin rahoitusvajeeseen vuoden loppuun mennessä.

Kokonaisuudessaan strategisten tavoitteiden toteutuminen voisi olla parempi. Suositellaan miettimään millä toimenpiteillä strategisten tavoitteiden toteutumista voisi tukea. Olisiko hankesalkkua syytä tarkastella strategiaan suhteutettuna ja priorisoida strategiaa tukevia hankkeita muita tärkeämmäksi?

Vastine

Merkittävin ongelma hanketyökalun puuttuminen. Limingan kunnalla on vuosittain jatkuvasti menossa olevia hankkeita noin 30-40 kappaletta, joista investointihankkeita on noin 5. Hankkeita on vaikea hallinnoida ja seurata ilman hankeseurantatyökalua. Lisäksi hankeseurantatyökalu mahdollistaisi hankkeiden salkutuksen siten, että hanke olisi pakko ja suunnittelu-/arviointivaiheessa kytkeä osaksi kunnan strategiaa toteuttavia hankesalkkuja (kärkihankkeita). Hankeseurantatyökalun hankkimisen esteenä on ollut korkea hinta, mutta toisaalta kunnan hankemäärä puoltaa seurantatyökalun hankkimista.

Ovatko mittarit ja/tai tavoitteet asetettu tarkoituksenmukaisesti? Näyttävätkö mittarit nyt todellisen tilanteen, mitataanko oikeita asioita vai onko tilanne oikeasti huono? Huomioidaan varsinkin kuntalaisten hyvinvointia ja elinvoimaista kuntaympäristöä mittaavat mittarit, jotka näyttävät 40% ja 46% ei toteutuneita tavoitteita.

Vastine

Strategiaa toteuttavia mittareita arvioidaan vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä. Mittareita, joiden toteuman seuraaminen on joko mitattavan yksikön hahmottomuuden tai tiedon saatavuuden kannalta mahdotonta, ei ole hyödyllistä käyttää mittarina. Mittarina ei myöskään ole mielekästä käyttää subjektiiviseen arvioon perustuvaa mittaria, vaan mitattavan yksikön tulee olla helposti ymmärrettävä ja helposti saatavilla. Lisäksi mittarin olisi hyvä olla sellainen, jonka toteumaa voidaan seurata vähintään neljännesvuosittain. Vuosikohtaisiakin tavoitteita, etenkin talouden suhteen, voi olla mittarina esim. tilinpäätöksen toteutumisen arviointiin. Osa strategisista tavoitteista on joka tapauksessa vaikeasti mitattavissa, kuten esimerkiksi kuntalaisten hyvinvointi, jolloin mittaaminenkin muodostuu vaikeaksi. Strategisten tavoitteiden mittaamiseen liittyvää ongelmatiikkaa pyritään joka tapauksessa vuosittain kehittämään parempaan suuntaan ja myös tietojohtamisen kehittämiseen liittyvät ratkaisut voivat jatkossa tuoda aiemmin näkymätöntä tietoa paremmin saataville.

Henkilöstömenot kasvoivat 8,3 % edellisestä vuodesta. Mitä toimenpiteitä tehdään henkilöstömenojen kasvun hillitsemiseksi lyhyellä ja pitkällä aikavälillä? Minkä suuruiset vaikutukset näillä toimenpiteillä odotetaan olevan?

Vastine

Kunnassa on siirretty virkojen ja toimien osalta täyttölupamenettelyyn. Johtoryhmä käy läpi kaikki avautuvat virat ja toimet. Kunnan henkilöstöstä pääosa, noin 70% toimii vuoden 2023 alusta lukien sivistystoimen tehtävissä, perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Niiden osalta henkilöstömenojen kasvu on ollut voimakkainta. Henkilöstömenojen kasvua arvioidessa on huomioitava, että kunta on osittain purkanut palvelujen ulkoistamissopimuksia, koska palvelu ei ole täyttänyt laatukriteereitä tai kustannukset ovat kohonneet yli kunnan oman tuotannon kustannusten. Lisäksi on jouduttu perustamaan esim uusia päivähoitoryhmiä. Menetellyllä on voitu pienentää kustannuksia jonkin verran.

Millä toimenpiteillä hiipunutta tonttikauppaa aiotaan virkistää? Minkälaisia vaikutuksia toimenpiteillä odotetaan olevan?

Vastine

Markkinointi, hyvistä palveluista kiinni pitäminen.

Millä aikavälillä saadaan korjattua katuinventoinnissa kartoitetut ja todetut korjaus- ja kunnostustarpeet?

Vastine

Tämä riippuu paljon siitä miten paljon talousarvioon varataan vuosittain määrärahoja katupuolen peruskorjaushankeisiin. Esim. jos 200 000/ vuosi, voisi olettaa että 10 vuotta menee peruskorjauksiin. Edellyttäen että Limingan vesihuolto pystyy edellä toteuttamaan omat hankkeesta.

Haastavassa maailmatilanteessa on selvitty hyvin ja on pystytty kehittämään toimintoja sekä vieämään hankkeita läpi. Siitä kiitos työntekijöille, viranhaltijoille sekä luottamushenkilöille!

Vastine

Henkilöstön motivaatio ja into vaikuttaa kunnan kehitykseen ja tulokseen. Palautteen antaminen ja kiitos auttaa jaksamaan. Kiitos kunnan päättäjille ja työntekijöille!